

redne razmere so podvezale sicer prosto razmerje med povpraševanjem in ponudbo in odpravile skoraj povsem tekmovanje, ki je sicer prisililo prodajalca, da se je oziral na nižje ponudbe drugih prodajalcev.

Bojazen pred pomanjkanjem vpliva pretirano na trg in vzbuja brezobzirne težnje skoraj pri vseh, ki imajo zaloge in ž njimi trgujejo, da izkoriščajo ugodno priliko do skrajnega, zahtevajoč vedno višje cene. Vsako zvišanje cen s strani enega vzbudi druge, da na novo zvišujejo, kakor kaže ravno ta slučaj. Cene določa tisti, ki največ zahteva. S tega stališča je presojeti današnje takozvane tržne ali dnevne cene; one niso več posledice rednega prometa, ampak cene, določene samovoljno po prodajalcih. Teh cen, ustvarjenih po sebičnosti in po manjkajoči skrbi za občno blaginjo, ni enačiti normalnim tržnim cenam.

Iz tega izhaja, da je obtoženec le izrabil izvanredne razmere, povzročene po vojnem stanju, in zahteval za neutrpne potrebščine očitvidno neprimerne cene, ker je, sledeč sicer neopravičeni podražitvi, svoje prodajane cene tako privil, da je dosegel skoraj sedmeri sicer običajni dobiček.

Ob pravilni pravni presoji je bilo obtoženca krivim spoznati prestopka navijanja cen.

R—i.

Izpred upravnega sodišča.

Vodno pravo: Kadar gre za konkurenco med novimi podjetji, je izključeno, da bi se najprvo in samo zase odločevalo vprašanje, katero izmed podjetij da ima večji narodnogospodarski pomen, a k o se je dopustnost in izvršljivost projektov prerekala s stališča vodnega prava pri komisijski razpravi. — Kriteriji za presojo narodnogospodarske važnosti. — Pomanjkljivost postopanja, če se višja odločba opira na interno priskrbljeno mnenje z ugotovitvami, o katerih se stranke niso mogle več izjaviti.

C. kr. upravno sodišče je na pritožbo mestne občine ljubljanske proti odločbi c. kr. poljedelskega ministrstva z dne 13. februarja 1914, št. 3620, zaradi izrabe vodne sile na Ljubljani po javni ustni razpravi spoznalo z rabsodbo dne 4. maja 1915, št. 689, za pravo:

Izpodbijana odločba se zaradi pomanjkljivosti postopanja razveljavlja.

Razlogi.

Z razsodilom od 17. maja 1913 št. 9624, je deželna vlada v Ljubljani izrekla temeljem § 71. lit. b vodopravnega zakona za Kranjsko, da pristojna zaradi pretežne važnosti za narodno gospodarstvo prednost projektu, ki ga je vložil kranjski deželni odbor skupno z upravo državnih železnic za izrabljanje vodne sile ob zajezični zatvornici, ki se naj napravi v Ljubljani povodom osuševanja Barja — pred tekmujočim projektom mestne občine ljubljanske, in nadalje izrekla, da naj kranjski deželni odbor skupno z upravo državnih železnic vloži v enem letu po pravomočnosti te odločbe nadrobni projekt, ki bo služil za podlago nadaljnjemu konsenznemu postopanju.

Rekurzu, ki ga je mestna občina ljubljanska vložila proti tej odločbi deželne vlade, ni ugodilo poljedelsko ministrstvo z odločbo, ki se sedaj izpodbija.

O pritožbi mestne občine ljubljanske proti temu izreku poljedelskega ministrstva je upravno sodišče uvaževalo naslednje:

Pritožba pravi, da se je proti zakonu grešilo že s tem, ker oblastva niso o obeh predmetnih načrtih, ki sta bila vložena s prošnjo za podelitev vodopravnega konsenza, izdala odločbe po zmislu § 64 vodopravnega zakona, ampak so mesto tega za enkrat pretresala le vprašanje, kateremu izmed obeh projektov gre večja narodnogospodarska važnost, vprašanje, ki bi se šele dalo rešiti, ako bi bila izvršljivost projektov dognana.

Ta ugovor ni utemeljen. Kadar gre za konkurenco med novimi podjetji, je zares izključeno, da bi se najprvo in samo zase odločevalo vprašanje, katero izmed podjetij da ima večji narodnogospodarski pomen, ako se je dopustnot in izvršljivost projektov prerekala s stališča vodnega prava. (Prim. razs. od 17. februarja 1914, št. 1770.)¹⁾ V tem slučaju pa mestna občina ljubljanska ni pri razpravi, ki se je vršila v svrhu ugotovitve narodnogospodarskega pomena obeh podjetij, prerekala dopustnosti in izvršljivosti tekmujočega projekta z okolnostmi, osnovanimi v vodnem pravu, marveč

¹⁾ Glej „Slov. Pravnik“, I. 1915, str. 215.

je mestna občina pri tej razpravi le razlagala, da mestnemu projektu pristoja po danih okoliščinah večji narodnogospodarski pomen. Pri tem položaju ni proti zakonu, da so se oblastva najprvo odločila za rešitev vprašanja o narodnogospodarskem pomenu podjetij. Zato tudi ni bilo povoda baviti se z ugovori pritožbe, ki se tičejo izvršljivosti predmetnega podjetja.

V meritornem pogledu smatra pritožba za nepravilno, ko je poljedelsko ministrstvo izreklo, da sta za presojo narodnogospodarske važnosti tekmujočih podjetij merodavna zgolj dva kriterija, namreč ocemba narodnogospodarske svrhe, ki jo imata podjetji, in pa rentabiliteta nameravanih naprav, zavisna od popolnem dosežene svrhe.

Upravno sodišče pa ni moglo tega izpodbijanega izreka glede na celo vsebino odločbe poljedelskega ministrstva razlagati drugače, kakor tako, da se po mnenju ministrstva da dobiti sodba o narodnogospodarski važnosti podjetja, ako se primerja na eni strani potrošek, ki je združen z ustanovitvijo in obratovanjem podjetja, na drugi strani pa svrha, ki naj se doseže s podjetjem.

To stališče je tudi po mnenju sodnega dvora utemeljeno. Pri tem seveda zavis, kakoršen je že konkretni slučaj, popolnoma od konkretnega dejanskega stanu in od navedeb strank, katere kriterije in kateri efektivni dejanski stan bi bilo smatrati merodavnim za presojo narodnogospodarske važnosti.

Pri tem je lahko soodločilna tudi višja gospodarska stopnja podjetnika. N i k a k o r pa že po besedilu § 71. lit. b) vodopravnega zakona za Kranjsko, ni moči smatrati, da bi gospodarska stopnja podjetnika bila že s a m a p o s e b i merodavna.

Če bi torej poljedelsko ministrstvo izhajalo od nazora, da zadostuje že višja gospodarska stopnja deželnega odbora in uprave državnih železnic sama po sebi nasproti mestni občini ljubljanski za to, da se deželnemu podjetju pripozna predpravnica nasproti podjetju mestne občine po § 71. lit. b) dež. vodopr. zakona, tedaj bi kaj takega pač bilo neutemeljeno. Poljedelsko ministrstvo pa menda ni izhajalo od tega pravnega nazora, marveč od mnenja, da ima deželno podjetje zaradi svoje zveze z ostalimi od dežele nameravanimi vodosilnimi napravami na Savi in njenih pritokih večji narodnogospodarski pomen.

V tem pogledu pa je bilo postopanje vseskozi pomanjkljivo, kar pritožba poudarja po vsej pravici.

V vodopravni razpravi ni bilo, kakor kaže akt, nobenih podatkov o programu deželnega odbora glede izrabe ostalih vodnih sil v deželi in o vodosilnih centralah, ki bi potem prišle v poštev. Ta program torej tudi ni bil predmet izjave uradnih zvedencev, ki sta bila takrat zaslišana. Projekt deželnega odbora ima marveč v mislih zgolj le zvezo z napravo na Završnici. V tem pogledu pa je zvedenec mestne občine pri komisijonalni razpravi prerokal racionalno sodelovanje naprave na Završnici z napravo na Ljubljani, dočim sta uradna zvedenca izrecno izjavila, da se vprašanje kumulacije obeh teh naprav in njiju vzajemna racionalna dopolnitev ne da presojati, ker ni natančnejših podatkov o projektu deželnega odbora.

Uradna tehnična presoja deželnega projekta kakor členska v vrsti ostalih, od dežele nameravanih vodosilnih naprav, se nahaja šele v mnenju ministrstva za javna dela, katero si je poljedelsko ministrstvo priskrbelo in svoji odločbi vzelo za podlago menda brez preskušnje. Po navedenem pa se to mnenje ne omejuje le na to, da se oceni dejanski stan, ki se je tekom komisijonalnega postopanja spraval na dan, nego navaja celo vrsto novih dejanskih ugotovitev, o katerih med postopanjem ni bilo govora in glede katerih ni imela mestna občina ljubljanska prilike zavzeti stališča.

S tem pa, da se izpodbijana odločba opira na to mnenje, se je kršila pravica na zaslišanje. Če je ministrstvo mislilo, da podatki komisijonalne razprave ne zadoščajo za izdaje odločbe in si je z mnenjem ministrstva za javna dela priskrbelo še tozadevne podatke, bila bi njegova dolžnost, odrediti o tem mnenju novo postopanje, v katerem bi potem mestna občina ljubljanska mogla navesti vse kriterije, ki bi po njenem mnenju bili merodavni za rešitev spornega vprašanja, in predlagati tozadevno tudi ugotovitve.

Ker se razprava na ta način ni zopet otvorila, ima postopanje bistveni pogrešek v obliki, zategadelj je bilo odločbo poljedelskega ministrstva zaradi pomanjkljivega postopanja razveljaviti po § 6., zakona od 22. oktobra 1875, drž. zak. št. 36 ex 1876.

Y.

